

CRÒS MANHON: L'INICI D'UN CAMI

Roger Mira

ABSTRACT

French State has hidden quite well that Occitania is an important piece in the European puzzle, but already in the Middle Age the occitanian culture were one of the most important in the world.

Now is very important to study the ensemble made by occitanian, valencian, catalan and aragonese people.

Fa uns dies vaig descobrir d'on va prendre el seu nom l'avançat més directe de l'home. El nom de Cromagnon que sempre se'ns ha ensenyat a l'escola és el nom d'unes coves que es troben a un poblet veí de la ciutat de Bergerac.

Fent ús de paraules del gran filòleg occità Robèrt Lafont, l'estat francès "presenta una extraordinària varietat etnolingüística aparentment fosa en una unitat monolítica, fruit d'un centralisme cultural i administratiu que ha provat de destruir l'ús de tota llengua altra que el francès". Una conseqüència immediata d'aquesta política escombradora ha estat l'atac que ha sofert la toponímia de totes aquelles regions de França on la seua llengua autòctona no és el francès. A França trobem regions de parla neerlandesa, alemanya, bretona, basca, occitana, catalana, francoprovençal, italiana i corsa. Una breu ullada a tota aquesta col·lecció de llengües ens fa veure que el francès es troba a una distància més o menys considerable de totes elles. En conseqüència, els topònims d'aquestes regions, en ser adaptats al francès han pres noms que en alguns casos són summament aberrants.

De totes les llengües parlades a França, la que entra en una interferència més directa amb el francès és l'occità, tant per l'extensió de les terres on es parla -un terç de la superfície de l'estat francès- com pel nombre de parlants, de l'ordre d'uns tres milions.

L'autèntic nom de l'home de Cromagnon és Cròs Manhon, nom d'unes coves que es troben a un poble occità anomenat Las Eisiás de Taiac (Els francesos li posaren Les Eyzies de Tayac). De la mateixa

manera, l'autèntic nom de Bergerac és Brageirac. Hi ha casos curiosos per als valencians, com un poble que es troba al Mediterrani, anomenat en occità Lo Grau del Rei. El significat de la paraula *grau* en la llengua d'Oc és parell al que pren en valencià: El grau de València, de Castelló... Els francesos han rebatejat el poble posant-li Le Grau du Roi. Cal dir que en francès estrictament grau no té cap significat. La cosa però, va més lluny encara. En francès, grau cal pronunciar-lo "gro", lo qual fa que estiguem movent-nos a una distància molt gran del significat original. Un altre exemple: La Canau (en valencià, la Canal) és el nom d'un poblet que està a la Gasconha, en francès es pronuncia "la Canó". Per contra, en occità es pronuncia tal i com s'escriu, i per a nosaltres el seu significat ens resulta molt més familiar i accessible.

Però per a trobar-nos amb barbaritats tan grans com aquestes no cal anar molt lluny. Mutxamel és un nom d'origen àrab, i poc té a veure amb la "muchia miel" que li diuen els castellans.

Un cas encara més curiós és el d'un poble que es troba al sector d'Aragó de parla catalana i que s'anomena Massalió. Aquest és un nom parell al d'alguns pobles valencians com Massalfassar, Massamagrell, Massanassa, Massalavés...: Massalió en àrab vol dir l'alqueria de les aigües, i poc té a veure amb l'adaptació summament aberrant que han fet els castellans: Mazaleón, que sembla que vulga dir una cosa com que "los leones los cazan los lugareños con una maza".

Malauradament, és molt fàcil trobar-nos amb altres exemples de conflicte lingüístic. El problema no és tan sols occità/francès o valencià/castellà. Podríem fer una generalització quasi universal, basada en el fet que quan una llengua forta se sobreposa a una llengua feble, existeix l'estúpida creença que l'única solució per tal de perpetuar la llengua forta és fer desaparèixer la feble. Evidentment, la llengua forta tindrà a la seua disposició la major part del mitjans existents a fi d'aconseguir açò. Podrà amagar a l'opinió pública veritables fets que s'han produït al llarg del temps, i en podrà utilitzar altres per al seu profit, manipulant-los si cal.

L'estat francès ha sabut actuar molt bé per tal d'amagar que Occitània és i ha estat una peça clau al puzzle cultural i històric europeu. Començant per l'home de Cròs Manhon, el sud i l'oest de la Gàl.lia és habitat des del paleolític d'una manera molt intensa per una

població dolicocefala de talla menuda i mitjana (aquitano-pirinencs, ibers, ligurs...) i rebé una celtització molt més feble que no pas el nord de la Gàl.lia. Per contra, les terres septentrionals són habitades per descendents de braquicèfals neolítics i dolicocefals d'alta estatura, provinents d'Europa central, amb una influència celta molt més intensa.

La conquesta romana va suposar una intensa romanització del sud de la Gàl.lia, que va seguir un camí paral.lel a la Tarraconensis, reforçant l'antiga comunitat de civilització entre la futura Occitània i Catalunya.

Els resultats que va produir l'arribada dels pobles germànics varen ser semblants a les invasions cèltiques que s'havien produït quasi un mil.leni abans: una forta influència etno-lingüística a les terres septentrionals, fins el punt de coexistir un autèntic bilingüisme entre germànic i romànic, i una influència molt més minvada a la Gàl.lia meridional i a la Hispània. Siga com siga, amb els carolingis, l'especificitat "meridional" de les terres occitanes ja és ben clara, reforçant-se el sentiment d'una mateixa comunitat a ambdós costats dels Pirineus.

En plena edat mitjana, aquesta comunitat va assolir el màxim grau de desenvolupament: L'estat catalano-aragonés-occità esdevingué una realitat, i al seu sí es va forjar una cultura vertaderament avançada per a aquella època. Els pilars d'aquesta cultura foren d'una part la literatura trobadoresca, innovació a l'Europa d'aquell temps, doncs era l'única que s'escrivia en una llengua diferent al llatí. D'altra banda el catarisme, una visió pròpia del cristianisme, que pren el seu nom del grec Katharós=purificat, i un sistema polític que es basava en la noció de paratge (tots els homes devien ser pars, parells, iguals davant la llei). Açò entre altres coses suposava que per a ser cavaller no calia ser noble de naixença, només calia ser noble de cor. Una altra conseqüència era que davant la llei, no hi havia gaire diferències entre un home i una dona, per lo qual una dona podia posseir terres, exercir moltes professions i sobretot heretar, lo qual era impensable en aquella època a la Gàl.lia septentrional.

La història oficial ha romàs pràcticament muda respecte al catarisme, considerant-lo una heretgia marginal, i molts estudis sobre la literatura dels trobadors no li donen la importància deguda dins d'aquell marc polític-cultural tan privilegiat. Açò per als valencians ens

suposa un silenciament d'una part de la nostra història, doncs els nostres avantpassats formaren part d'aquell projecte cultural.

Durant l'edat mitjana, varen començar a forjar-se els orígens de tres llengües que encara avui es parlen: l'occità, que és la més pròxima a la llengua que utilitzaven els trobadors -almenys l'occità central-, el català, del que filòlegs de la talla de Robert Lafont o Pèire Bec afirmen que és impossible distingir-lo de l'occità fins la fi del segle XIII i que presenta trets que no són més diferenciats de les peculiaritats d'alguns dialectes occitans tals com el gascó o el provençal, i finalment l'aragonés, que encara hui es parla als Pirineus i del que Maians i Siscardeia al segle XVIII que era un dialecte de l'occità. Encara avui el parentesc entre aquestes tres llengües és innegable, lo qual demostra que l'existència d'una antiga comunitat lingüística i cultural encara és subjacent. En conseqüència, com a membres que som d'aqueixa comunitat, devem de mirar més enllà dels Pirineus i cap a l'Aragó on es troben els germans nostres que fins ara teníem oblidats. Perquè no sols França ha sabut amagar que Occitània és i ha estat una peça clau del puzzle, nosaltres som part d'aqueixa peça clau, amb la qual cosa entrem en conflicte amb els interessos de l'estat espanyol, que ha tractat de silenciar l'existència de l'aragonés, i ha restat importància als antics lligams amb les terres de més enllà dels Pirineus. No voler mirar tot "l'encastre", com diuen els occitans, és com conformar-nos a viure en una casa sense teulada.